

NARODOWY
BANK POLSKI

Kwiecień 2025 r.

Informacja o transakcjach oszukańczych dokonywanych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych w IV kwartale 2024 r.

Kwiecień 2025 r.

Informacja o transakcjach oszukańczych dokonywanych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych w IV kwartale 2024 r.

Opracował:

Departament Systemu Płatniczego

Wydział Analiz Instrumentów Płatniczych

Narodowy Bank Polski
00-919 Warszawa
ul. Świętokrzyska 11/21
tel.: +48 22 185 10 00
faks.: +48 22 185 10 10
www.nbp.pl

Niniejsze opracowanie i jego poprzednie edycje dostępne są na stronie internetowej NBP
<https://nbp.pl/system-platniczy/dane-i-analizy/transakcje-oszukancze/>

© Copyright Narodowy Bank Polski, 2025

Spis treści

Wstęp	3
Streszczenie	4
1. Transakcje oszukańcze przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych	5
2. Transakcje oszukańcze przy użyciu kart płatniczych	7
2.1. Transakcje oszukańcze – dane od agentów rozliczeniowych	8
2.2. Transakcje oszukańcze – dane od wydawców kart	11
3. Transakcje oszukańcze dokonane przy użyciu polecenia przelewu	18
Spis wykresów	21
Spis tabel	23

Wstęp

Przygotowywanie materiału pt. *Informacja o transakcjach oszukańczych dokonanych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych* ma na celu wspomaganie realizacji wynikającego z art. 17 ust. 4 pkt 3 ustawy o Narodowym Banku Polskim zadania Zarządu NBP, jakim jest dokonanie okresowej oceny rozliczeń pieniężnych.

W pierwszym rozdziale materiału zaprezentowano dane o liczbie oraz wartości transakcji oszukańczych dokonanych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych. Ponadto przedstawiono strukturę transakcji oszukańczych według użytych instrumentów.

Rozdział drugi dotyczy oszustw kartami płatniczymi. Przedstawiono w nim – z dwóch perspektyw: agentów rozliczeniowych oraz wydawców kart płatniczych (banków krajowych, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, oddziałów instytucji kredytowych) – dane o liczbie i wartości oszustw oraz stratach poniesionych przez agentów rozliczeniowych i wydawców tych kart. Zaprezentowano także informacje dotyczące struktury i miejsca dokonania transakcji oszukańczych oraz ich udziału we wszystkich transakcjach dokonanych kartami płatniczymi.

W rozdziale trzecim zawarto natomiast szczegółowe informacje o oszustwach przy użyciu polecenia przelewu, prezentując ich liczbę, wartość oraz strukturę.

Dane od wydawców kart płatniczych i podmiotów prowadzących rachunki płatnicze od I kw. 2024 r. są zbierane i opracowane przez NBP na podstawie rozszerzonej sprawozdawczości, zgodnie z rozporządzeniem EBC¹. Ze względu na zmianę metodyki opracowywania tych danych, przekładającą się na większy niż dotychczas zakres raportowanych informacji (uwzględnienie oszustw wynikających z wykorzystania socjotechniki względem posiadacza karty lub rachunku, który zmanipulowany realizuje płatności), występują różnice między statystykami publikowanymi za okresy do 2023 r. i od 2024 r.

W celu zwiększenia przejrzystości prezentacji danych z nowej sprawozdawczości na tle danych z poprzednich okresów, statystyki płatności kartami płatniczymi za 2024 r. nie obejmują danych o transakcjach inicjowanych w formie innej niż elektroniczna, tj. transakcji polegających na obciążeniu rachunku przez maila lub telefonicznie (transakcji MO/TO), transakcji wykonywanych w imprinterach oraz zamówień pocztowych. Na wykresach przedstawiających dane od wydawców kart płatniczych, które obejmują więcej niż dwa okresy sprawozdawcze, dane opracowane według nowej metodyki rozróżnione są przerywaną linią.

Metodyka opracowywania danych przekazywanych przez agentów rozliczeniowych nie zmieniła się. Dane z tego źródła w 2024 r. są w pełni porównywalne z danymi za poprzednie okresy.

¹ Rozporządzenie Europejskiego Banku Centralnego (UE) 2020/2011 z dnia 1 grudnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1409/2013 w sprawie statystyki płatności (EBC/2013/43) (EBC/2020/59)

Streszczenie

Na podstawie informacji zgromadzonych przez NBP za IV kw. 2024 r. można stwierdzić, że:

- Według danych otrzymanych od banków, liczba i wartość transakcji oszukańczych bezgotówkowymi instrumentami płatniczymi zmniejszyła się w porównaniu z III kw. 2024 r. o, odpowiednio, 5,3% i 5,9%. Średnia wartość transakcji oszukańczej wyniosła 1 552,7 zł (była mniejsza o 8,8 zł).
- W analizowanym okresie dokonano transakcji oszukańczych z użyciem kart płatniczych i poleceń przelewu. Skala tych oszustw była nadal niewielka. Liczba i wartość transakcji oszukańczych stanowiły, odpowiednio, 0,0025% liczby i 0,0009% wartości wszystkich operacji realizowanych kartami płatniczymi i poleceniami przelewu. W IV kwartale 2024 r. nie sprawozdano żadnych transakcji oszukańczych przy użyciu polecenia zapłaty oraz czeków.
- Według danych przekazanych przez wydawców kart, w IV kw. 2024 r. dokonano ponad 86,4 tys. operacji oszukańczych kartami płatniczymi na kwotę prawie 24,8 mln zł, co w porównaniu z III kw. oznacza spadek liczby takich transakcji o 8,0% i wzrost ich wartości o 8,5%. Udział liczby transakcji oszukańczych we wszystkich transakcjach kartami płatniczymi zmniejszył się w porównaniu z poprzednim okresem i wynosił 0,003%, a udział wartości tych transakcji zwiększył się do 0,007%. Wskaźniki te sugerują, że Polska pozostaje jednym z najbezpieczniejszych krajów w UE pod względem skali oszustw z użyciem kart płatniczych.
- Zgodnie z danymi przekazanymi przez agentów rozliczeniowych, w IV kw. 2024 r. dokonano ponad 5,7 tys. operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych na kwotę prawie 3,7 mln zł, co względem poprzedzającego kwartału oznacza wzrost zarówno liczby takich transakcji (o 15,5%), jak i ich wartości (o 13,8%). Relacja liczby oszustw do liczby wszystkich operacji z użyciem kart płatniczych zwiększyła się do 0,00023%, natomiast analogiczny wskaźnik dla wartości transakcji wyniósł 0,0020%.
- Dominującą część oszustw z użyciem kart płatniczych stanowiły płatności zdalne dokonane poza Polską bez silnego uwierzytelnienia (74,9%). Najmniej oszustw w transakcjach kartami płatniczymi inicjowanych w formie elektronicznej występuje w przypadku płatności zdalnych realizowanych w Polsce (z wykorzystaniem silnego uwierzytelnienia).
- W IV kw. 2024 r. odnotowano 16 757 oszustw poleceniem przelewu na kwotę 135,4 mln zł. W porównaniu z poprzedzającym kwartałem wzrosła liczba (o 11,0%) oraz spadła wartość (o 8,1%) takich transakcji oszukańczych. W analizowanym okresie oszustwa przy użyciu polecenia przelewu stanowiły 0,00120% liczby i 0,00073% wartości wszystkich operacji tym instrumentem płatniczym. Największy wzrost skali tych oszustw widać między IV kw. 2023 r. a I kw. 2024 r., kiedy to zmieniono metodykę opracowywania danych za okresy od I kw. 2024 r. i w statystykach uwzględniono oszustwa polegające na zmanipulowaniu płatnika. W IV kw. 2024 r. takie oszustwa stanowiły 76,7% wartości wszystkich oszustw poleceniem przelewu.

1. Transakcje oszukańcze przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych

Z danych otrzymanych od dostawców usług płatniczych za IV kw. 2024 r. wynika, że liczba oraz wartość transakcji oszukańczych dokonanych kartami płatniczymi i poleceniami przelewu zmniejszyła się w porównaniu z III kw. 2024 r. o, odpowiednio, 5,3% i 5,9% (tabela 1). W analizowanym okresie nie odnotowano transakcji oszukańczych z wykorzystaniem polecenia zapłaty oraz czeków.

Za spadek wartości transakcji oszukańczych ogółem odpowiada niższa wartość transakcji oszukańczych dokonanych poleceniem przelewu. W danych za 2024 r. podmioty sprawozdały, zgodnie z nową metodyką, bardzo dużą wartość operacji, do których dokonania płatnika nakłonił oszust stosując metody socjotechniki (podszywając się np. za pracownika banku, policjanta, doradcę inwestycyjnego). Średnia wartość transakcji oszukańczej w IV kw. 2024 r. wyniosła 1 552,7 zł (tabela 2).

Tabela 1. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu poszczególnych bezgotówkowych instrumentów płatniczych w III oraz IV kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych

Operacje oszukańcze	2024 Q3	2024 Q4	Zmiana %	Udział %
Karty płatnicze	93 887	86 421	-8,0%	83,8%
Polecenie przelewu	15 095	16 757	11,0%	16,2%
Ogółem	108 982	103 178	-5,3%	100,0%

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od dostawców usług płatniczych

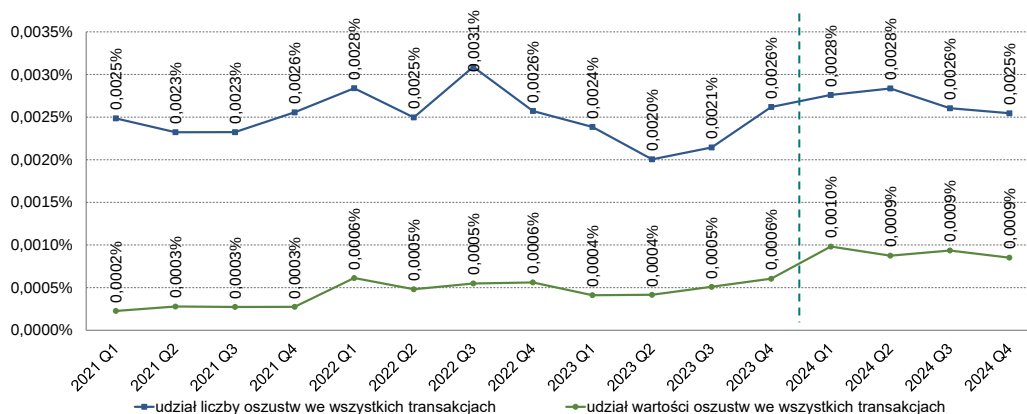
Tabela 2. Wartość operacji oszukańczych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych w III oraz IV kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych

Operacje oszukańcze	2024 Q3	2024 Q4	Zmiana %	Udział %	Średnia 2024 Q3	Średnia 2024 Q4
Karty płatnicze	22 841 712	24 785 679	8,5%	15,5%	243,3	286,8
Polecenie przelewu	147 334 820	135 422 016	-8,1%	84,5%	9 760,5	8 081,5
Ogółem	170 176 532	160 207 695	-5,9%	100,0%	1 561,5	1 552,7

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od dostawców usług płatniczych

Udziały liczby i wartości transakcji oszukańczych we wszystkich transakcjach dokonanych kartami płatniczymi oraz poleceniami przelewu zmniejszyły się w IV kw. 2024 r. Od wielu lat obydwa wskaźniki utrzymują się na bardzo niskim poziomie i są one mniejsze niż w przypadku większości krajów UE (wykres 1).

Wykres 1. Udziały liczby i wartości operacji oszukańczych we wszystkich transakcjach kartami płatniczymi oraz poleceniach przelewu w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych

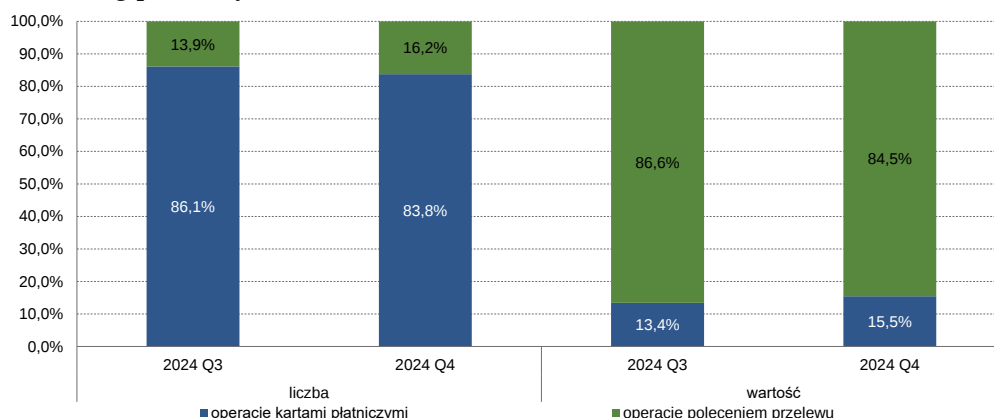

Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez dostawców usług płatniczych za te kwartały.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od dostawców usług płatniczych

W analizowanym okresie transakcje oszukańcze kartami stanowiły 83,8% ogólnej liczby oszustw przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych i 15,5% ich wartości. Natomiast udziały te dla oszukańczych płatności realizowanych poleceniami przelewu wyniosły, odpowiednio, 16,2% i 84,5% (wykres 2).

Wykres 2. Struktura operacji oszukańczych przy użyciu poszczególnych bezgotówkowych instrumentów płatniczych według liczby i wartości w III oraz IV kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od dostawców usług płatniczych

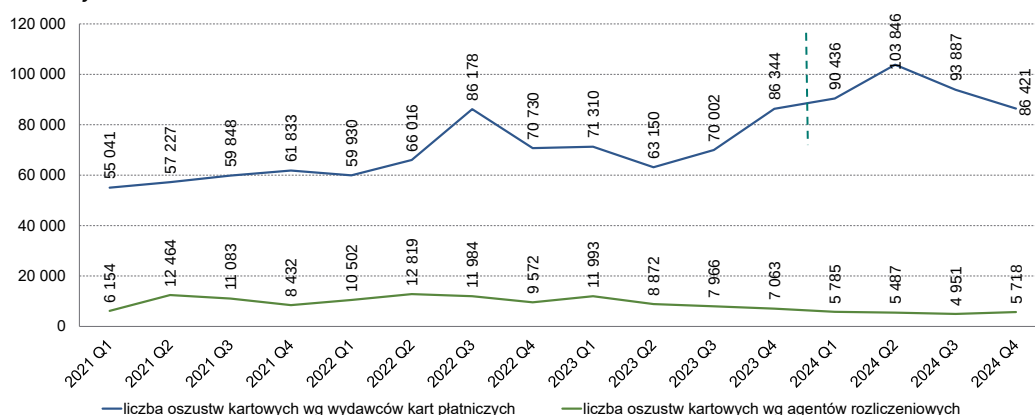
2. Transakcje oszukańcze przy użyciu kart płatniczych

Dane o oszustwach z użyciem kart płatniczych przekazywane są do Narodowego Banku Polskiego przez:

- agentów rozliczeniowych,
- podmioty wydające karty płatnicze.

Z uwagi na różny zakres dokonanych kartami płatniczymi oszustw, które są ujmowane w sprawozdaniach tych podmiotów, występuje trwała rozbieżność w statystykach opracowywanych na podstawie danych przekazywanych do NBP przez agentów rozliczeniowych oraz wydawców kart płatniczych.

Wykres 3. Liczba operacji oszukańczych według wydawców kart płatniczych i agentów rozliczeniowych w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r.

Uwaga: dane przekazane przez wydawców kart płatniczych za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez podmioty za te kwartały.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart płatniczych i agentów rozliczeniowych

Dane dla kart płatniczych przekazywane przez agentów rozliczeniowych nie uwzględniają:

- transakcji dokonanych w bankomatach kartami skradzionymi lub kartami sfałszowanymi,
- transakcji oszukańczych dokonanych poza granicami kraju kartami wydanymi w Polsce.

Dane od wydawców kart płatniczych nie obejmują natomiast transakcji oszukańczych dokonanych w Polsce kartami wydanymi w innych krajach.

W IV kw. 2024 r. w zakresie kartowych operacji oszukańczych odnotowano:

- według danych otrzymanych od agentów rozliczeniowych — wzrost ich liczby o 15,5% (do 5,7 tys.) i wartości o 13,8% (do 3,7 mln zł),
- według danych otrzymanych od wydawców kart — spadek ich liczby o 8,0% (do 86,4 tys.) i wzrost wartości o 8,5% (do 24,8 mln zł).

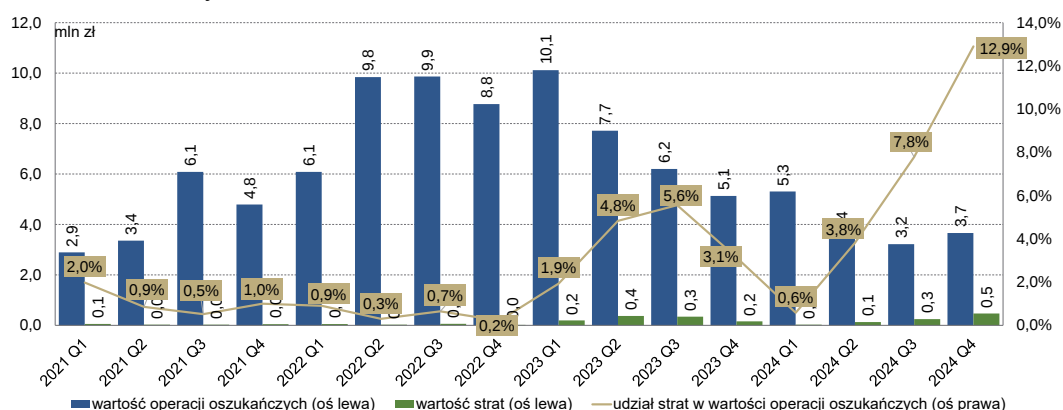
2.1. Transakcje oszukańcze – dane od agentów rozliczeniowych

W IV kw. 2024 r., według danych pochodzących od agentów rozliczeniowych, odnotowano 5 718 operacji oszukańczych dokonanych kartami płatniczymi na kwotę 3 663 tys. zł (wykresy 4 i 5). Straty poniesione przez agentów rozliczeniowych i akceptantów wyniosły, odpowiednio, 472,6 tys. zł (12,9%) i 1 046 tys. zł (28,6%) wartości oszustw w tym okresie z wykorzystaniem tego instrumentu płatniczego.

W porównaniu z III kw. 2024 r. nastąpił:

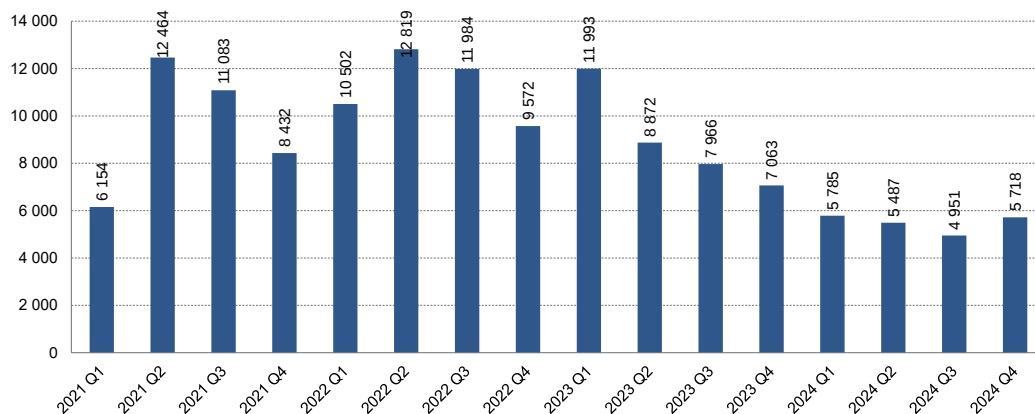
- wzrost o 15,5% liczby i o 13,8% wartości oszustw dokonanych kartami,
- wzrost udziału strat poniesionych przez agentów rozliczeniowych w wartości transakcji oszukańczych o 5,1 pkt. procentowego.

Wykres 4. Wartość operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych oraz wartość strat poniesionych przez agentów rozliczeniowych w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

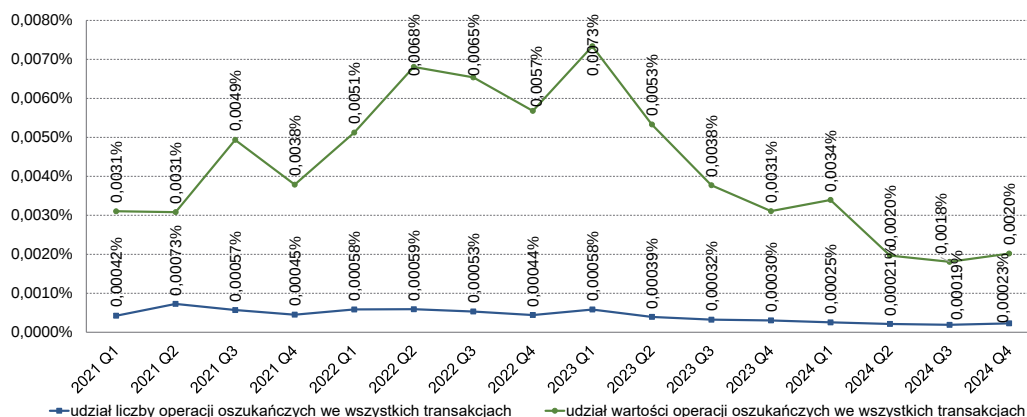
Wykres 5. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

Udziały transakcji oszukańczych w liczbie oraz wartości płatności zrealizowanych kartami płatniczymi zwiększyły się nieznacznie względem poprzedniego kwartału. W IV kw. 2024 r. wskaźniki te osiągnęły, odpowiednio, 0,00023% i 0,0020% (wykres 6).

Wykres 6. Udziały liczby i wartości operacji oszukańczych we wszystkich transakcjach kartami płatniczymi w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych

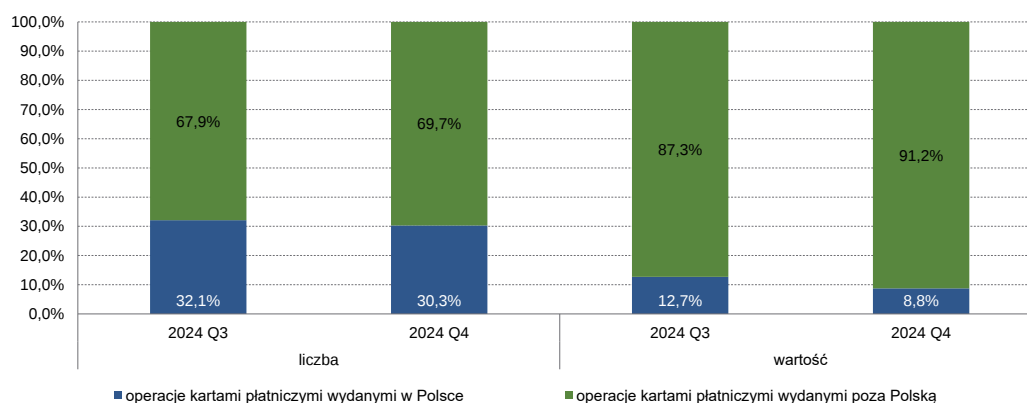
Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

Porównując powyższe wskaźniki z danymi dotyczącymi transakcji oszukańczych dla innych krajów UE, prezentowanymi w raporcie opracowanym przez EBA i EBC², można stwierdzić, że Polska ma jedną z najniższych w UE relację transakcji oszukańczych do ogólnej liczby i wartości transakcji kartami płatniczymi.

Wśród operacji oszukańczych duży udział miały transakcje dokonane kartami płatniczymi wydanymi poza Polską. Pod względem liczby stanowiły one 69,7%, natomiast pod względem wartości 91,2% takich operacji (wykres 7).

Dostępne dane (tabela 3) wskazują, że większość transakcji oszukańczych (pod względem ich liczby) przy użyciu kart płatniczych wydanych poza Polską (54,7%) to transakcje kartowe dokonane bez jej fizycznego udziału – *card not present*, CNP. W przypadku transakcji oszukańczych przy użyciu kart wydanych w Polsce w IV kw. 2024 r. udział ten był niższy i wyniósł 50,8%. Wartość transakcji oszukańczych typu CNP stanowiła 77,1% oraz 84,3% oszukańczych transakcji płatniczych dokonanych kartami wydanymi, odpowiednio, poza Polską oraz w Polsce (wykres 8). Wpływ na to ma wykorzystywanie w Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG) standardu EMV (Europay, Mastercard, Visa) oraz silnego uwierzytelniania (*strong customer authentication* – SCA), które znacznie utrudniają dokonywanie transakcji oszukańczych w terminalach POS tj. płatności oszukańczych z fizycznym udziałem karty.

² 2024 Report on Payment Fraud, European Banking Authority, European Central Bank, publikacja dostępna pod adresem: https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/2024-08/465e3044-4773-4e9d-8ca8-b1cd031295fc/EBA_ECB%202024%20Report%20on%20Payment%20Fraud.pdf

Wykres 7. Struktura operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych według liczby i wartości w III oraz IV kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

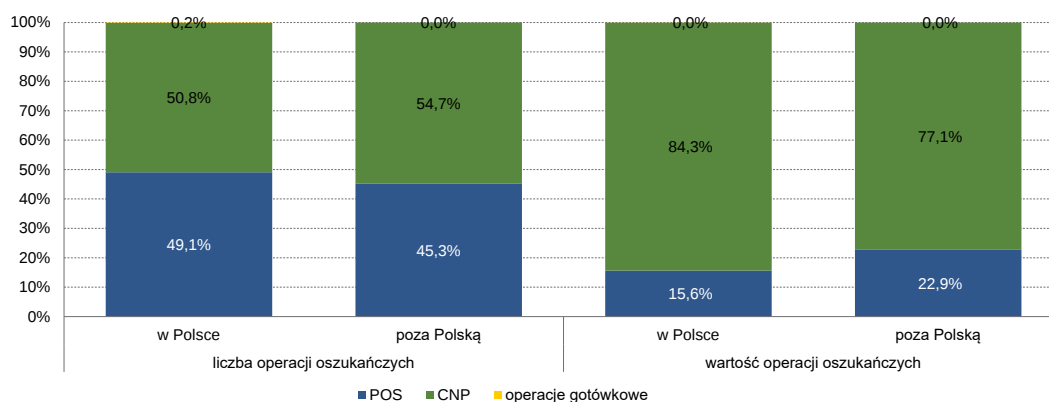
Tabela 3. Liczba i wartość operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w IV kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych

Operacje oszukańcze	Operacja kartami wydawanymi w Polsce		Operacja kartami wydawanymi poza Polską		Ogółem	
	operacje	udział %	operacje	udział %	operacje	udział %
Liczba operacji oszukańczych						
W urządzeniach akceptujących karty płatnicze (terminale POS)	850	49,1%	1 805	45,3%	2 655	46,4%
w tym: operacje zbliżeniowe	826	47,7%	1 308	32,8%	2 134	37,3%
Card Not Present (CNP)	879	50,8%	2 181	54,7%	3 060	53,5%
Operacje gotówkowe	3	0,2%	0	0,0%	3	0,1%
Ogółem	1 732	100%	3 986	100%	5 718	100%
Wartość operacji oszukańczych w złotych						
W urządzeniach akceptujących karty płatnicze (terminale POS)	50 169	15,6%	764 362	22,9%	814 531	22,2%
w tym: operacje zbliżeniowe	47 113	14,7%	253 836	7,6%	300 949	8,2%
Card Not Present (CNP)	270 706	84,3%	2 577 231	77,1%	2 847 937	77,8%
Operacje gotówkowe	130	0,0%	0	0,0%	130	0,0%
Ogółem	321 005	100%	3 341 593	100%	3 662 599	100%

Uwaga: dane o udziale transakcji nie sumują się do 100% ze względu na zaokrąglenia.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

Wykres 8. Struktura operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w IV kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych (karty wydane w Polsce i poza Polską)

Uwaga: dane o strukturze transakcji nie sumują się do 100% ze względu na zaokrąglenia.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od agentów rozliczeniowych

2.2. Transakcje oszukańcze – dane od wydawców kart

Przekazywane przez wydawców kart dane o operacjach oszukańczych przy użyciu kart płatniczych dotyczą oszustw dokonanych w Polsce i poza jej granicami kartami wydanymi przez te podmioty. Według danych opracowanych zgodnie z nową, obowiązującą od 2024 r., metodyką w IV kw. 2024 r. dokonano 86 421 operacji oszukańczych kartami płatniczymi na kwotę 24 786 tys. zł. Straty poniesione przez wydawców kart wynosiły 5 162 tys. zł, co stanowiło 20,8% wartości transakcji oszukańczych dokonanych kartami płatniczymi w analizowanym okresie. Dominującą część pozostałych strat ponieśli posiadacze kart płatniczych.

W porównaniu z III kwartałem 2024 r. nastąpił:

- spadek o 8,0% liczby i wzrost o 8,5% wartości oszustw dokonanych kartami płatniczymi (tabele 4 i 5);
- spadek udziału strat poniesionych przez banki w wartości transakcji oszukańczych o 17,6 pkt. procentowego (wykres 9).

Tabela 4. Liczba operacji oszukańczych w III oraz IV kw. 2024 r. – dane od wydawców kart

Operacje oszukańcze	2024 Q3	2024 Q4	Zmiana %	Udział %
Karty zgubione / skradzione	4 602	4 595	-0,2%	5,3%
Karty nieotrzymane	5	0	-	0,0%
Karty sfalszowane	907	769	-15,2%	0,9%
Kradzież danych karty	46 630	44 440	-4,7%	51,4%
Modyfikacja zlecenia płatniczego przez oszusta	116	197	69,8%	0,2%
Nakłonienie płatnika do dokonania płatności kartą	993	1 649	66,1%	1,9%
Inne	40 634	34 771	-14,4%	40,2%
Ogółem	93 887	86 421	-8,0%	100,0%

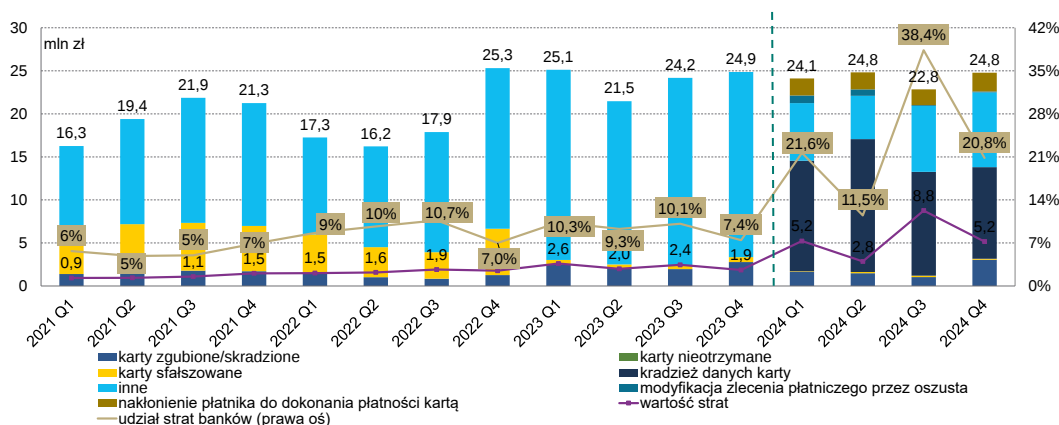
Uwaga: dane o udziale transakcji nie sumują się do 100% ze względu na zaokrąglenia.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

Tabela 5. Wartość operacji oszukańczych w III oraz IV kw. 2024 r. (w zł) – dane od wydawców kart

Operacje oszukańcze	2024 Q3	2024 Q4	Zmiana %	Udział %	Średnia 2024 Q3	Średnia 2024 Q4
Karty zgubione / skradzione	1 026 432	3 049 405	197,1%	12,3%	223,0	663,6
Karty nieotrzymane	279	0	-	0,0%	-	-
Karty sfalszowane	163 716	106 887	-34,7%	0,4%	180,5	139,0
Kradzież danych karty	12 067 097	10 644 513	-	42,9%	-	239,5
Modyfikacja zlecenia płatniczego przez oszusta	100 580	117 298	-	0,5%	-	595,4
Nakłonienie płatnika do dokonania płatności kartą	1 819 028	2 176 844	-	8,8%	-	1 320,1
Inne	7 664 581	8 690 732	13,4%	35,1%	188,6	249,9
Ogółem	22 841 712	24 785 679	8,5%	100,0%	243,3	286,8

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

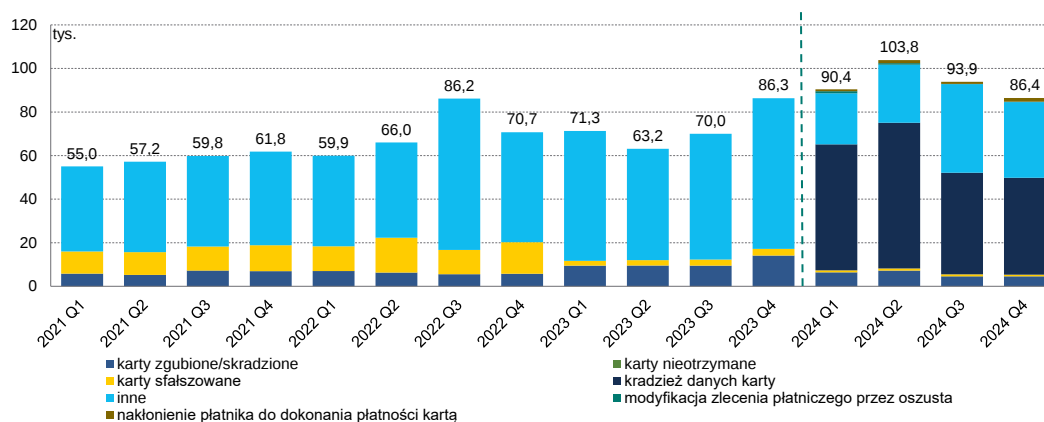
Wykres 9. Wartość operacji oszukańczych z wykorzystaniem kart płatniczych oraz wartość strat poniesionych przez wydawców kart w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r. w podziale na rodzaje operacji oszukańczych – dane od wydawców kart

Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez podmioty za te kwartały. Nowe rodzaje transakcji oszukańczych uwzględnione w danych od 2024 r. to: kradzież danych karty, modyfikacja zlecenia płatniczego przez oszusta oraz nakłonienie płatnika do dokonania płatności kartą.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

Przy porównywaniu statystyk przekazywanych od 2024 r. z danymi za poprzednie okresy, należy uwzględnić, że dane za te kwartały po raz pierwszy obejmują transakcje oszukańcze polegające na kradzieży danych karty, modyfikacji zlecenia płatniczego przez oszusta oraz nakłonieniu płatnika do dokonania płatności kartą.

Wykres 10. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r. w podziale na rodzaje operacji oszukańczych – dane od wydawców kart

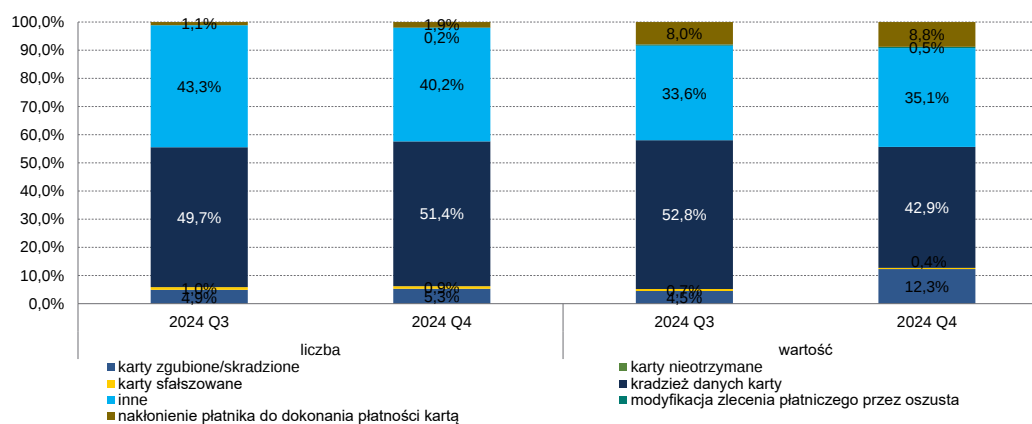
Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez podmioty za te kwartały. Nowe rodzaje transakcji oszukańczych uwzględnione w danych od 2024 r. to: kradzież danych karty, modyfikacja zlecenia płatniczego przez oszusta oraz nakłonienie płatnika do dokonania płatności kartą.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

Z informacji przekazanych przez wydawców kart wynika, że w IV kw. 2024 r.:

- dominowały oszustwa w kategorii kradzież danych karty, w której banki przekazują informacje głównie o transakcjach dokonanych z przewłaszczeniem danych karty płatniczej bez jej fizycznej obecności; oszustwa te stanowiły 51,4% transakcji oszukańczych kartami płatniczymi wydanych przez banki krajowe (44 440 przypadków na łączną kwotę 10 645 tys. zł);
- oszustwa kartami w kategorii inne stanowiły 40,2% oszustw (34 771 przypadków na łączną kwotę 8 691 tys. zł);
- udział oszustw kartami zgubionymi lub skradzionymi wyniósł 5,3% (4 595 przypadków, 3 049 tys. zł);
- oszustwa dokonane przez nakłonienie płatnika do dokonania płatności kartą stanowiły 1,9% oszustw (1 649 przypadków, 2 177 tys. zł);
- oszustwa kartami sfalszowanymi – 0,9% oszustw (769 przypadków, 107 tys. zł);
- operacje polegające na modyfikacji zlecenia płatniczego przez oszusta – 0,2% oszustw (197 przypadków, 118 tys. zł);
- oszustw przy użyciu kart nieotrzymanych nie odnotowano.

Wykres 11. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi według liczby i wartości w III oraz IV kw. 2024 r. – dane od wydawców kart

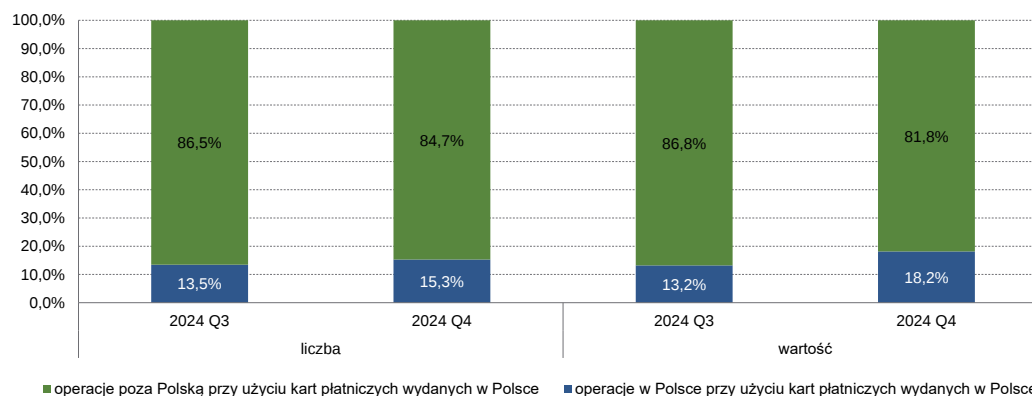

Uwaga: dane o strukturze transakcji nie sumują się do 100% ze względu na zaokrąglenia.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

Wśród transakcji oszukańczych dokonanych przy użyciu kart płatniczych wydanych w Polsce dominują operacje dokonane za granicą. W analizowanym okresie operacje te stanowiły 84,7% liczby i 81,8% wartości transakcji oszukańczych (wykres 12).

Wykres 12. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi według liczby i wartości w III oraz IV kw. 2024 r. – dane od wydawców kart

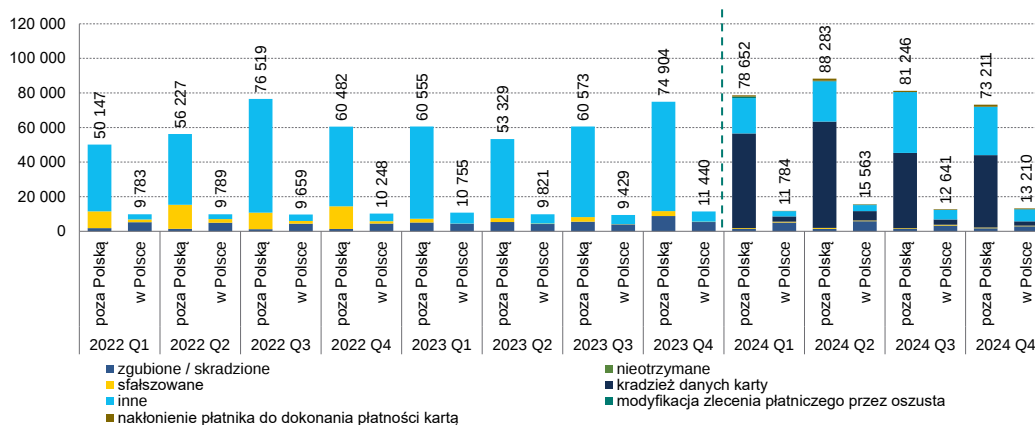

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

W IV kw. 2024 r. poza granicami kraju dokonano 73 211 transakcji oszukańczych takimi kartami płatniczymi, podczas gdy w Polsce 13 210 (wykres 13). Pod względem wartości odnotowanych oszustw dysproporcja ta była niewiele mniejsza: transakcje dokonane poza Polską – 20,3 mln zł, a w kraju – 4,5 mln zł (wykres 14). Wpływ na wyraźnie większą niż w Polsce liczbę zagranicznych transakcji oszukańczych ma m.in. duża liczba (wydanych przez banki krajowe) kart płatniczych podpiętych do aplikacji, portali, stron internetowych, których właścicielami są inkorporowane głównie za granicą podmioty świadczące m.in. usługi streamingowe, usługi transportu. W związku z tym wycieki danych od tych podmiotów lub ataki hackerskie nakierowane na nie

mogą skutkować użyciem danych klientów i ich kart płatniczych w transakcjach oszukańczych realizowanych poza Polską.

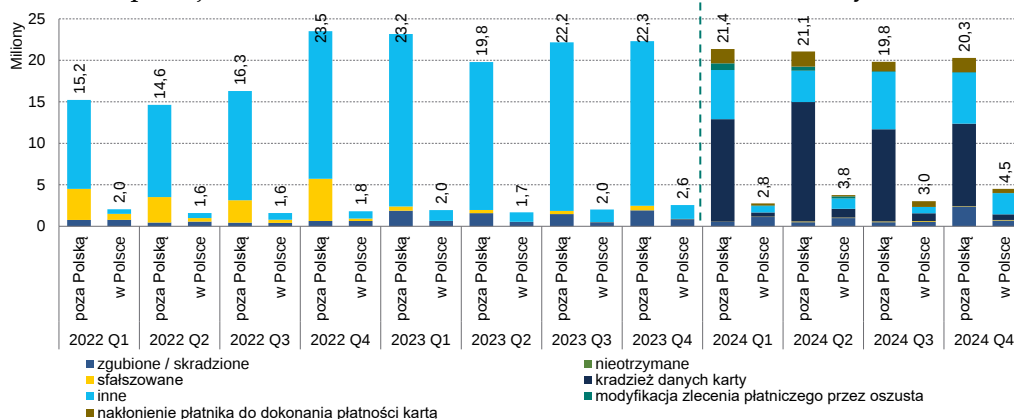
Wykres 13. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi w podziale na rodzaje oszustw według liczby operacji w okresie I kw. 2022 r. – IV kw. 2024 r. – dane od wydawców kart

Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez podmioty za te kwartały. Nowe rodzaje transakcji oszukańczych uwzględnione w danych od 2024 r. to: kradzież danych karty, modyfikacja zlecenia płatniczego przez oszusta oraz nakłonienie płatnika do dokonania płatności kartą.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

Wykres 14. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi w podziale na rodzaje oszustw według wartości operacji w okresie I kw. 2022 r. – IV kw. 2024 r. – dane od wydawców kart

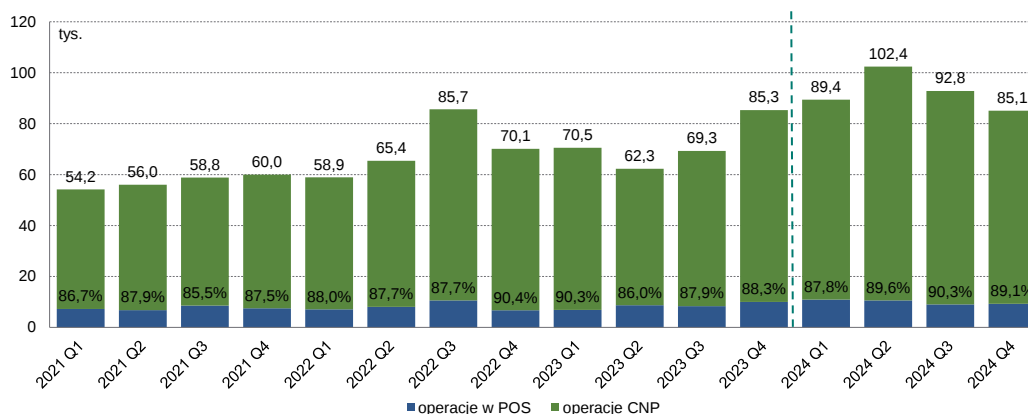

Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez podmioty za te kwartały. Nowe rodzaje transakcji oszukańczych uwzględnione w danych od 2024 r. to: kradzież danych karty, modyfikacja zlecenia płatniczego przez oszusta oraz nakłonienie płatnika do dokonania płatności kartą.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

Dominujący udział wśród oszukańczych transakcji bezgotówkowych stanowią płatności realizowane bez fizycznego użycia karty (typu CNP), np. w sklepach internetowych. W IV kw. 2024 r. pod względem liczby oraz wartości stanowiły one, odpowiednio, 89,1% i 86,8% dokonanych kartami płatniczymi oszukańczych transakcji bezgotówkowych (wykresy 15 i 16).

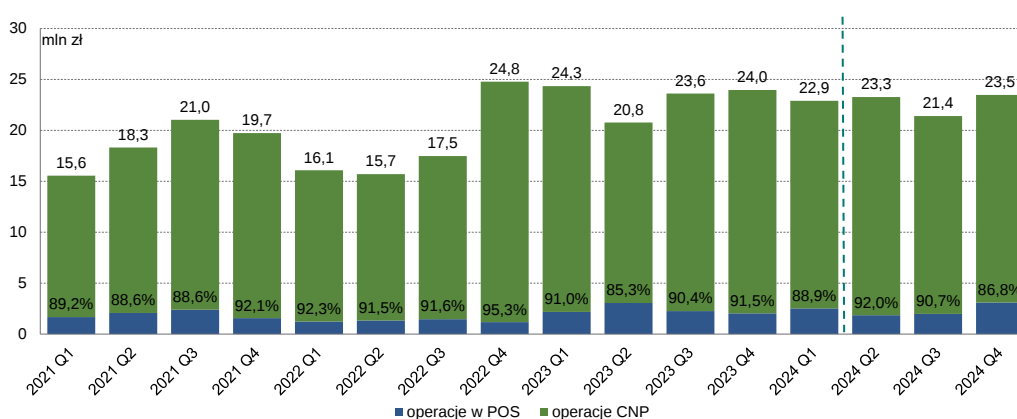
Wykres 15. Struktura liczby bezgotówkowych operacji oszukańczych w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r. w podziale na dokonane w terminalach POS i operacje CNP – dane od wydawców kart

Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez podmioty za te kwartały.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

Wykres 16. Struktura wartości bezgotówkowych operacji oszukańczych w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r. w podziale na dokonane w terminalach POS i operacje CNP – dane od wydawców kart

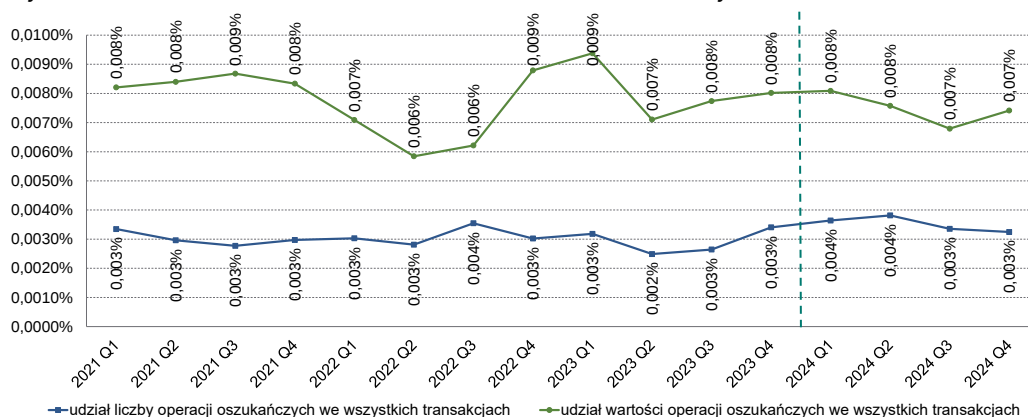

Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez banki za te kwartały.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

W IV kw. 2024 r. transakcje oszukańcze kartami płatniczymi stanowiły 0,003% liczby i 0,007% wartości transakcji gotówkowych i bezgotówkowych dokonanych tymi instrumentami płatniczymi wydanymi przez podmioty raportujące do NBP. Porównanie ich z analogicznymi wskaźnikami dla innych krajów UE pozwala stwierdzić, że Polska od wielu lat jest jednym z najbezpieczniejszych krajów pod względem oszustw realizowanych z wykorzystaniem kart płatniczych (wykres 17).

Wykres 17. Udziały liczby i wartości operacji oszukańczych we wszystkich transakcjach kartami płatniczymi w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r. – dane od wydawców kart

Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez podmioty za te kwartały.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

W IV kw. 2024 r. największy udział w liczbie operacji oszukańczych z użyciem kart płatniczych miały transakcje zdalne dokonane poza Polską bez użycia silnego uwierzytelnienia (SCA) – 74,9%. Najmniej liczną grupę transakcji oszukańczych z wykorzystaniem kart płatniczych stanowią transakcje zdalne z wykorzystaniem SCA przeprowadzone w Polsce – 0,7% wszystkich oszustw (tabela 6). Dane te potwierdzają, że wprowadzenie w regulacjach UE, tj. dyrektywie PSD2³, wymogu silnego uwierzytelniania dla płatności kartą znacząco przyczyniło się do ograniczenia oszustw w płatnościach realizowanych w Polsce⁴ i w innych krajach EOG.

Tabela 6. Najczęściej występujące operacje oszukańcze kartami płatniczymi w podziale na rodzaj operacji oraz terytorium w IV kw. 2024 r. – dane od wydawców kart

	Liczba operacji		Wartość operacji	
	w Polsce	poza Polską	w Polsce	poza Polską
1. Wypłata gotówki kartami płatniczymi	1,3%	0,2%	4,4%	0,8%
2. Operacje płatnicze zrealizowane kartami inicjowane w formie elektronicznej	13,9%	84,5%	13,7%	81,0%
2.1 Niezdalne z użyciem SCA	2,6%	1,2%	5,6%	2,5%
2.2 Niezdalne bez użycia SCA	4,9%	2,2%	1,6%	3,5%
2.3 Zdalne z użyciem SCA	0,7%	7,5%	3,4%	32,3%
2.4 Zdalne bez użycia SCA	5,9%	74,9%	3,9%	47,2%

Uwaga: dane o strukturze operacji nie sumują się do 100% ze względu na zaokrąglenia.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od wydawców kart

³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniająca dyrektywy 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylająca dyrektywę 2007/64/WE; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L2366&from=EN>

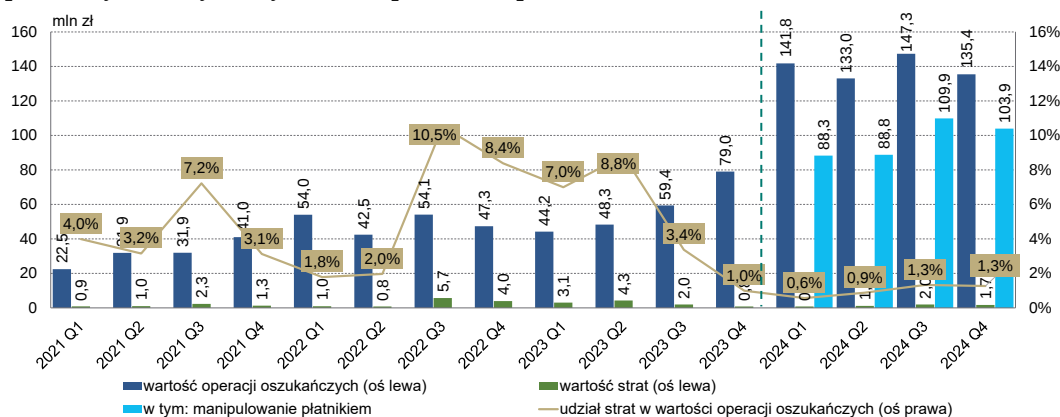
⁴ W Polsce stosowanie silnego uwierzytelnienia regulują przepisy ustawy o usługach płatniczych z dnia 19 sierpnia 2011 r. (Dz.U.2024 poz.30), w której zaimplementowano wymogi dyrektywy PSD2.

3. Transakcje oszukańcze dokonane przy użyciu polecenia przelewu

W IV kw. 2024 r. odnotowano 16 757 oszustw przy użyciu polecenia przelewu, na łączną kwotę 135 422 016 zł. W porównaniu z III kw. 2024 r. nastąpił wzrost o 11,0% liczby i spadek o 8,1% wartości transakcji oszukańczych realizowanych tym instrumentem płatniczym (wykresy 18 i 19).

Dane przekazywane do NBP od 2024 r. obejmują również oszustwa powstałe w wyniku nakłonienia zmanipulowanego płatnika do realizacji przelewu. Oszustwa te w IV kw. 2024 r. (12 703 operacje o wartości 103 931 290 zł) stanowiły 76,7% wartości oraz 75,8% liczby wszystkich zaraportowanych transakcji oszukańczych w tym okresie. Liczba manipulacji płatnikiem w IV kw. 2024 r. zwiększyła się o 15,9%, a ich wartość zmalała o 5,4% w porównaniu do III kw. 2024 r.

Wykres 18. Wartość operacji oszukańczych oraz wartość strat poniesionych przez dostawców usług płatniczych z wykorzystaniem polecenia przelewu w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r.

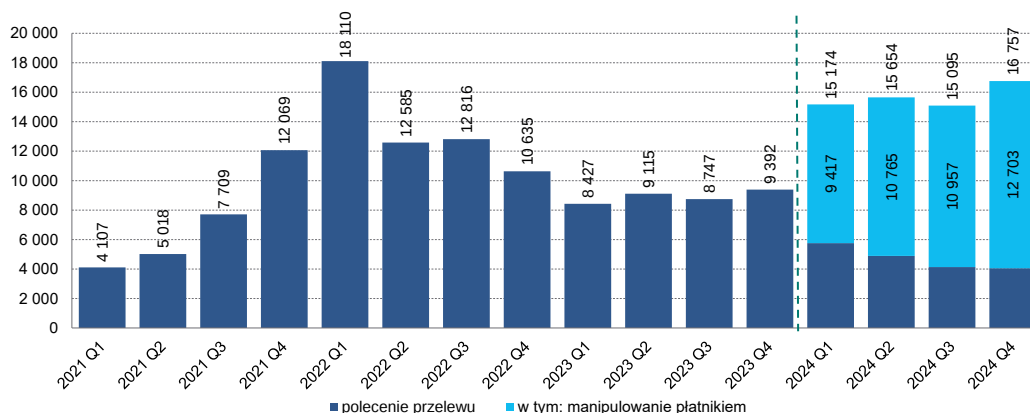

Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez podmioty za te kwartały. Dane od 2024 r. uwzględniają oszustwa powstałe w wyniku zmanipulowania płatnika przez oszusta.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od dostawców usług płatniczych

Straty poniesione przez dostawców usług płatniczych z tytułu oszustw dokonanych przy użyciu polecenia przelewu wyniosły 1 717 tys. zł, co stanowiło 1,3% wartości transakcji oszukańczych dokonanych w IV kw. 2024 r. z wykorzystaniem wspomnianego elektronicznego instrumentu płatniczego. W porównaniu z III kw. 2024 r. udział ten nie zmienił się. Oznacza to, że dominującą część strat z tytułu transakcji oszukańczych z użyciem polecenia przelewu ponieśli posiadacze rachunków płatniczych.

Wykres 19. Liczba operacji oszukańczych z wykorzystaniem polecenia przelewu w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych

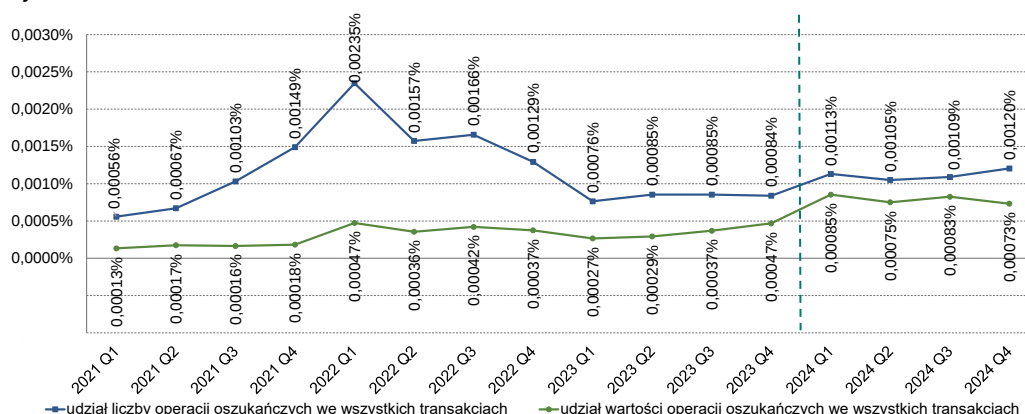
Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez podmioty za te kwartały. Dane od 2024 r. uwzględniają oszustwa powstałe w wyniku zmanipulowania płatnika przez oszusta.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od dostawców usług płatniczych

Średnia wartość oszukańczego polecenia przelewu zrealizowanego w IV kw. 2024 r. wyniosła 8 082 zł (spadek o 17,2% względem poprzedzającego kwartału).

W analizowanym okresie udziały transakcji oszukańczych w liczbie i wartości wszystkich płatności poleceniem przelewu nieznacznie się zwiększyły do, odpowiednio, 0,00120% oraz 0,00073% (wykres 20).

Wykres 20. Udziały liczby i wartości operacji oszukańczych we wszystkich transakcjach polecenia przelewu w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych

Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez podmioty za te kwartały. Dane od 2024 r. uwzględniają oszustwa powstałe w wyniku zmanipulowania płatnika przez oszusta.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od dostawców usług płatniczych

Liczbowo najwięcej transakcji oszukańczych dokonuje się w przeglądarkach internetowych oraz w dedykowanych aplikacjach (tabela 7). W IV kw. 2024 r. stanowiły one, odpowiednio, 70,2% oraz

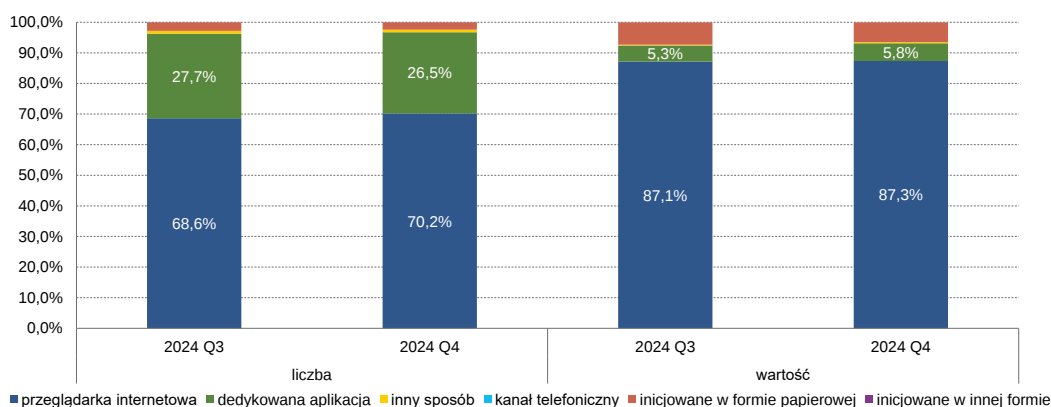
26,5% wszystkich oszustw zrealizowanych poleceniem przelewu. Nieco inaczej wygląda struktura tych oszustw pod względem ich wartości – 87,3% przypada na transakcje dokonane w przeglądarkach internetowych, a 5,8% w dedykowanych aplikacjach (wykres 21).

Tabela 7. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu polecenia przelewu w III oraz IV kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych

Operacje oszukańcze	2024 Q3	2024 Q4	Zmiana%	Udział % 2024 Q4
Liczba operacji oszukańczych				
przeglądarka internetowa	10 357	11 766	13,6%	70,2%
dedykowana aplikacja	4 176	4 444	6,4%	26,5%
inny sposób	140	141	0,7%	0,8%
kanal telefoniczny	0	0		0,0%
inicjowane w formie papierowej	416	397	-4,6%	2,4%
inicjowane w innej formie	6	9	50,0%	0,1%
Ogółem	15 095	16 757	11,0%	100,0%
Wartość operacji oszukańczych w złotych				
przeglądarka internetowa	128 383 069	118 266 756	-7,9%	87,3%
dedykowana aplikacja	7 772 143	7 839 620	0,9%	5,8%
inny sposób	395 783	531 808	34,4%	0,4%
kanal telefoniczny	0	0		0,0%
inicjowane w formie papierowej	10 739 046	8 706 752	-18,9%	6,4%
inicjowane w innej formie	44 779	77 080	72,1%	0,1%
Ogółem	147 334 820	135 422 016	-8,1%	100,0%

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od dostawców usług płatniczych

Wykres 21. Struktura operacji oszukańczych przy użyciu polecenia przelewu według ich liczby i wartości w III oraz IV kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych

Uwaga: dane za kwartały 2024 r. nie są porównywalne z danymi za wcześniejsze okresy sprawozdawcze ze względu na szerszy zakres rodzajów transakcji oszukańczych raportowanych przez podmioty za te kwartały. Dane od 2024 r. uwzględniają oszustwa powstałe w wyniku zmanipulowania płatnika przez oszusta.

Źródło: opracowanie NBP na podstawie danych od dostawców usług płatniczych

Spis wykresów

Wykres 1. Udziały liczby i wartości operacji oszukańczych we wszystkich transakcjach kartami płatniczymi oraz poleceniach przelewu w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych	6
Wykres 2. Struktura operacji oszukańczych przy użyciu poszczególnych bezgotówkowych instrumentów płatniczych według liczby i wartości w III oraz IV kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych	6
Wykres 3. Liczba operacji oszukańczych według wydawców kart płatniczych i agentów rozliczeniowych w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r.	7
Wykres 4. Wartość operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych oraz wartość strat poniesionych przez agentów rozliczeniowych w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych	8
Wykres 5. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych.....	8
Wykres 6. Udziały liczby i wartości operacji oszukańczych we wszystkich transakcjach kartami płatniczymi w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych.....	9
Wykres 7. Struktura operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych według liczby i wartości w III oraz IV kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych.....	10
Wykres 8. Struktura operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w IV kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych (karty wydane w Polsce i poza Polską)	11
Wykres 9. Wartość operacji oszukańczych z wykorzystaniem kart płatniczych oraz wartość strat poniesionych przez wydawców kart w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r. w podziale na rodzaje operacji oszukańczych – dane od wydawców kart	12
Wykres 10. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r. w podziale na rodzaje operacji oszukańczych – dane od wydawców kart	13
Wykres 11. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi według liczby i wartości w III oraz IV kw. 2024 r. – dane od wydawców kart.....	14
Wykres 12. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi według liczby i wartości w III oraz IV kw. 2024 r. – dane od wydawców kart.....	14
Wykres 13. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi w podziale na rodzaje oszustw według liczby operacji w okresie I kw. 2022 r. – IV kw. 2024 r. – dane od wydawców kart.....	15
Wykres 14. Struktura operacji oszukańczych kartami płatniczymi w podziale na rodzaje oszustw według wartości operacji w okresie I kw. 2022 r. – IV kw. 2024 r. – dane od wydawców kart	15
Wykres 15. Struktura liczby bezgotówkowych operacji oszukańczych w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r. w podziale na dokonane w terminalach POS i operacje CNP – dane od wydawców kart.....	16

Wykres 16. Struktura wartości bezgotówkowych operacji oszukańczych w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r. w podziale na dokonane w terminalach POS i operacje CNP – dane od wydawców kart.....	16
Wykres 17. Udziały liczby i wartości operacji oszukańczych we wszystkich transakcjach kartami płatniczymi w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r. – dane od wydawców kart	17
Wykres 18. Wartość operacji oszukańczych oraz wartość strat poniesionych przez dostawców usług płatniczych z wykorzystaniem polecenia przelewu w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r.	18
Wykres 19. Liczba operacji oszukańczych z wykorzystaniem polecenia przelewu w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych	19
Wykres 20. Udziały liczby i wartości operacji oszukańczych we wszystkich transakcjach polecenia przelewu w okresie I kw. 2021 r. – IV kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych	19
Wykres 21. Struktura operacji oszukańczych przy użyciu polecenia przelewu według ich liczby i wartości w III oraz IV kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych.....	20

Spis tabel

Tabela 1. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu poszczególnych bezgotówkowych instrumentów płatniczych w III oraz IV kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych.....	5
Tabela 2. Wartość operacji oszukańczych przy użyciu bezgotówkowych instrumentów płatniczych w III oraz IV kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych	5
Tabela 3. Liczba i wartość operacji oszukańczych przy użyciu kart płatniczych w IV kw. 2024 r. – dane od agentów rozliczeniowych	10
Tabela 4. Liczba operacji oszukańczych w III oraz IV kw. 2024 r. – dane od wydawców kart	11
Tabela 5. Wartość operacji oszukańczych w III oraz IV kw. 2024 r. (w zł) – dane od wydawców kart.....	12
Tabela 6. Najczęściej występujące operacje oszukańcze kartami płatniczymi w podziale na rodzaj operacji oraz terytorium w IV kw. 2024 r. – dane od wydawców kart.....	17
Tabela 7. Liczba operacji oszukańczych przy użyciu polecenia przelewu w III oraz IV kw. 2024 r. – dane od dostawców usług płatniczych	20

nbp.pl

